

POGAJNA BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOŮ

3. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, měrc 1983

Lětnik 33

Hrono za měrc:

Njeplačće nikomu zlósc ze zlóscu

Rom 12, 17

Ale njeje to z čłowjeskim wašnjom, zo na mi načinjenu zlósc reaguju? Njemóžu sebi tola wšo lubić dać! A kak bych ja na to najlěpje wotmołwił, hdyž nic ze samsnej wěcu? Njerěka hižo w přisłowje, zo z lěsa tak klinči, kaž do něho zawolaš? Njepytnje druhu hakle potom prawje, kak to je, hdyž to sam tež dožiwi? A njedyrbjał druhu pytnýc, zo tak njeńdže! Tohodla dyrbyu jemu mjezu pokazać! Tak abo podobnje husto myslimy, tež hdyž to přeco njewuprajimy.

Ale što so přez takje zadžerženje polěpšuje? Njewubudži namóc tež na druhim boku zaso namóc? Njereaguje druhi na moje zadžerženje podobnje kaž ja na jeho? Tak pak so ničo njepolepši. Nawopak: Namóc to zniči, štož chce zakitać: dostojnosć, žiwjenje a swobodu čto-

wjeka! Što pak potom? Mamy sebi wšitko lubić dać? Mózemy pod zlóscu jenož čerpcje? Chcemy spytać, na to z biblije sem wotmołwić.

We Swjatym pismje zhonimy, zo my přez Chrystusowu smjerć wumóženi. To pak rěka, zo Bóh njeje našu zlósc ze zlóscu zaplaćil, ale zo je nam wjele dobreho dał „bjez wšeje mojeje zaslužby a dostojnosće“. W přirunanju wo złym wotročku (Mat. 18) so nam praji, zo mamy my našim winikam wodawać kaž Boh nam naše winy wodawa. Potajkim: njeplačće nikomu zlósc ze zlóscu.

To pak njerěka, zo mamy sebi wšitko lubić dać a zo so zlemu wobarać njesměmy. Ale mamy so prašeć, kajke srědky móžemy nałožować, zo by so zlósci wobarało a zo njeby z toho hišće wjace

zlósc nastalo. Přez zlósc so zlósci nje-wobara. Spytajmy tola z dowěru a z lubosću. Spisowaćelka Marie von Ebner-Eschenbach je jónu prajila: „Najwjac ludži trjeba wjace lubosće, hač sebi zaslužić.“ A japoštoł Pawoł pisa: „Hladajće na to, zo njebyšće nikomu zlósc ze zlóscu narunali, ale hońće každy čas mjez sobu a přećiwo každemu za dobrym“ (1. Tes 5, 15). K tomu tež słuša, zo druhim pokazamy: Ja tebje ze zhromadnosće njewustoréu, tež hdyž sy mi něšto načinił a ja sebi to lubić dać njemóžu. Moje durje su za tebje tež potom hišće wotwrjene.

Wězo zo to lochko njeje. Ale jeli so přeco zaso na to dopominam, zo je Bóh moju zlósc z dobrym zaplaćil, potom tež druhim napřećiwo hinak njemóžu, hač jemu pokazać: kaž je Bóh ze mnu činił, tak to z tobu tež činju: njeplaću nikomu zlósc ze zlóscu.

Albert

Najwažniše cyrkwinske zarjadowanja Lutheroweho lěta

Podamy tu přehlad wo najwažnišich cyrkwinskih zarjadowanjach we wobłuku Lutheroweho lěta 1983 w NDR.

Dnja 4. meje wotewri so Lutherowe lěto ze swjedženskim zarjadowanjom a swjatočnymi kemšemi na dworje Wartburg w Eisenachu. Tradicionelnje wotměwa so každe lěto na tutym dnju, na kotrymž přiwjeze so Luther w lěće 1521 jako wobskitany jaty (Schutzgefangener) na Wartburg, boža služba. Tohodla je tutón dzeń drje přihódny za wotewrjenje cyrkwinskih zarjadowanjow w tutym lěće.

Dnja 7. meje wotewri so w Erfurce w klóštrje předarjow centralna wustajeńca „Martin Luther – žiwjenje a džělo“. Wustajeńca budže tam hač do 31. awgusta widžeć. Pokazować budžeja so originalne wumělske hódnoty, přenje čišće Lutherowych pismow, grafiki z jeho časa, a wustajeńca pokazuje žiwjenje a skutkowanje reformatora z cyrkwiskeho hladanišća.

Regionalne Cyrkwinske dny pod zhromadnej temu „So na dowěrjenje zmužić“ (Vertrauen wagen) maja zwuraznić, zo dže při wobjednanju temow wo wěrnosćiwosć, zamołwitosć, nadžiju a přichod. Wone su (kongres a cyrkwinski dzeń): 12.–15. meje Erfurt, 10.–12. junija Rostock, 17.–19. junija Frankfurt/Wódra, 17.–19. junija Eisleben, 24.–26. junija Magdeburg.

Kongres a cyrkwinski dzeń w Drježdzanach 7.–10. julija steji pod temu „So na dowěru zmužić – zo bychmy móhli žiwi być“.

A skónčnje wotměje so 22.–25. septembra cyrkwinski dzeń we Wittenbergu. Tam ma so na wosebite wašnje wo spisach Luthera rěčeć. Při tym dyrbyja wosadni pytnýc, kak aktualny je Luther za naš čas. Džěla so na wosebitej džělowej knize z tekstami wot Luthera,

rozjasnjenjemi k tomu a prašenjemi za rozmołwne skupiny za tutón cyrkwinski dzeń.

Jenož za přeprošenych hosći z cyleho swěta wotměje so 14.–20. awgusta w Erfurce 6. mjezynarodny Lutherowy kongres slědžerjow.

W Eislebenje, wosadže, w kotrejž je so Luther narodził a zemřel a w kotrejž bu wón křćeny, wotměje so wot 9.–13. nowembra swjedženski tydžen.

10.–12. nowembra (poprawne narodniny!) su w Lipsku a w Eislebenje swjatočne kemše a přijeeće Lutheroweho komiteja ewangelskich cyrkwjow w NDR w Eislebenje. Po tym su w Lipsku eku-

meniske dny zetkanja. Při tym su přednoški a rozmołwne forumy w Lipsčanskich wosadach předwidžane a tež kemše z kantatami w Thomas-cyrkwu w Lipsku z Thomanerchórom.

Njedželu, 13. nowembra su předwidžane wopyty ekumeniskich hosći we wšelakich wosadach wšelakich krajnych cyrkwjow.

Myslu sej, zo je tutón přehlad zajmawy za tych, kotřiž so prašeja: „Što da nětko poprawom budže w tym wulkim jubilejnym lěće?“ Je to zawěsće tójšto a přindže džě k tomu, kaž smy hižo pisali, wobnowjenje wosadow z přenjetnych mysli Luthera – a to je najwjac!

C. Pjeh

Ernesto Cardenal (nalěwo) w rozmołwje z dr. Kaltenbornom (naprawo).

K 300. narodninam Gottfrieda Silbermanna

Tute narodniny wulkeho sakskeho twarca piščelow wobeńdže ewangelska wosada Ortrand-Großmehlen, wokrjes Zły Komorow, cyrkwinski wokrjes Ró-lany (Ruhland), krajna cyrkej Zhorjalc, z třomi wosebitymi zarjadowanjami.

Großmehlen je džowka mačerskeje wosady Ortrand, hdžež je farar Fuhrmann z fararjom. Wón zastaruje tež Großmehlen, hdžež je Silbermann w léce 1718 jedne ze svojich přních piščeli srěnjeje wulkosće natwaril.

Přeni wosadny wječor bě přednošk wo twarcu piščeli Silbermannu, dđeržany wot mištra za twarjenje piščeli Rühle z Moritzburga. Přednošk bě w Ortrandže w katolskej cyrkwi. Knjz Rühle stara so wo piščele w Großmehlen a je je hižo wjac raz wobnowil.

Dnja 14. januara, na narodninach Silbermanna, wotmě so na Silbermann-piščelach w cyrkwi swj. Jurja w Großmehlen swjedźenski koncert z kantorem E. Baumgärtelom z Drježdžan. Koncert bě derje wopytany. Hrajachu so twórby wot Buxtehude, Bacha a Frescobaldia a to pod historiskimi wuměnjemi.

Třeci wosadny wječor bě zaso w katolskej cyrkwi w Ortrandže, a to jako koncert Drježdžanskich wokalistow pod titulom: „Wot madrigala hač k spirituelej.“

Cyłe wopominanje narodnin měješe ekumeniski raz, dokołž wotměštej so dvě wot třoch zarjadowanjoj w katolskej cyrkwi. Silbermann je dže tež „ekumenisce“ skutkował a swoje najwjetše piščele za katolsku dwórsku cyrkej z Drježdžanach natwaril!

Wosada w Ortrandže wotměwa w zymje tež swoje njedźelske kemše w katolskej cyrkwi.

W lécu tutoho léta wotměja so na piščelach w Großmehlen zaso štyri koncerty. G. Wolf

75 lět ewangelska cyrkej w Cunersdorfje pola Kamjenca

Na žnjowej džaknej njedźeli léta 1982 (19. septembra) wobeńdže wosada tutón jubilej z derje wopytanymi kemšemi. Předowaše nowy Kamjenski superintendent Schlage.

Před jubilejom bě so cyrkej znutřka a zwonka dokładnje wobnowila. Wěža so znowa ze šcepjelom pokry, a kula a križ na wěži so pozłочиštej.

Wosadže a krajnocyrkwinskemu zarjadowej ma so džakować za pjenježne dary a dobrowólne džěło za cyrkej. Wosebity džak słuša fararjej Hofmanej, kotryž je sej hižo wulke zasłužby dobył w létomaj 1980 a 1981 při wobnowjenju susodneje cyrkwe w Hrabowje (pisachmy wo tym!). Farar Hofmann je z powołanja čěsla.

Wobnowjene cyrkwe su dopokaz žiweje wosady. G. Wolf

Pater Maksymilian Kolbe

W oktobru léta 1982 zhonichmy, zo bu franciskan M. Kolbe, martrar kaceta Auschwitz. jaty č. 16 670, w Romje swjaty prajeny.

Nowy swjaty w po zdaću njeskónčnej syly mjenje abo bóle zabytych abo w srjedžišću wěriwego čěsćowanja stejacych wosobinow katolskeje cyrkwe?

Za mnje pak nastork, so na to dopomnić, kak je jeho mjeno moje dotalne žiwjenje přewodžalo.

Bě to borže po wójnje, jako zhonich

wo woporje a martrarskej smjerći měšnika wot mojeho nana. Wón zaso bě to słyšał wot polsko-šleziskich franciskanow małego Āgidi-kłóštra na Dom-kupje we Wrocławju.

Nic tak jara nabožna wučba džećatstwa a młodosće wěnowaše so tutomu mužej, ale bóle cyrkwinske nowiny, protyki a ... nowina „Neue Zeit“.

Potom pak bě čisina hač do kónca 60tych lět, jako postaji so w mnohich cyrkwach Pólskeje wot Gdańska hač do Zakopaneho jeho wobraz. Tež w našim kraju dopomnichu so na tutoho muža, a w Frankfurće nad Wodrú dosta wosadny centrum jeho mjeno, takrjec jako wot hłós přez hranicu měra.

W léce 1975 běch z młodostnymi jako studentskej brigadu w Pólskej. Po rozbuďowacym pobyće a wopomnjenju při tak mjenowanej muri smjerće mjez blokomaj 11 a 12 w Auschwitzu stejachmy před celu, w kotrejž bě Kolbe we wuwołanym bunkrje zahłodnjenja wumrěl, zaswěćichmy swěćku a položichmy swoje kwětki.

Krótko po tym dožiwichmy kemše brasilianskich putnikowarjow w cyrkwi k wopomnjenju Kolbe, zarjadowanej w něhdyšej SS-kasernje.

Dnja 14. awgusta 1981 přeprasy nas prózdninarjow při baltiskim morju ewangelska wosada Barth na meditacijski wječor do Marijneje cyrkwe (to bě 40. ročnica jeho smjerće 14. awgusta 1941).

Što dawa pater Kolbe čłowjekam džensa? Tym, kiž kaž čí studenca brigady SNM abo jako prózdninarjo při morju zawěće nješteja w cyrkwinskej praksy?

Dvě wěcy dyrbjeli sej při tym wuwědomić:

– Lubosć k čłowjekej, pola Kolbe zrodžena z ducha swj. Franciska z Assisi, zwólniwy, hotowy być, blišemu słužić a ... w najhóršim padže za njeho swoje žiwjenje woprować.

– Wot hłós, kotryž namaka Kolbowa smjerć pola ludži. Jeho dobrowólne martrarstwo je moraliske dobyće nad zlostnistwom a namořwa, so za dobre a za měr, za to zasadžowac, zo so nječłowjeskosće hižo nještana.

Žiwjenje a martrarstwo Maksymiliana Kolbe zrozumić a w jeho zmysle jednac je zdobom wědomje jednanje za wujednanje a bratrowstwo wšěch čłowjekow a ludow. N. P.

Piščele w Poršicach – nic wot Silbermanna.

Jurij Mucha – pobožny serbski braška z Tranjow pola Delnjeho Wujězda

1860–1934

Jeho kwaspróstwa – Muchowe słowo – nic wšak rjane

Po krótkim powitanju přepróšuje braška hosći:

We mjenjej Bóha Wótea, Boha Syna a Boha Swjateho Ducha, sym ja z ponižnej a luboznej próstwu k wam posłany a was prošu, zo byšće ju tež z lubosću přiwzali a so jej njezapowědžili. Mjenujcy wutrobneje wjele dobroh' wot čestneho nawoženje bura Jana Mrózakec z Łaza, w swoim času bura Jurija Mrózaka, mandželskeho jeničkeho syna, a tež wutrobneje wjele dobroh' wot jeho slubje-neje čestneje, křescanskeje njewjesty Hany Bosakec z Wujězda, w svojim času zahrodnika Handrija Bosaka mandželskeje džowki. Zjawnje slubjenaj, čestnaj čłowjekaj chćetaj so hromadže do mandželstwa podać, kotryž je Bóh tón Knjz sam wustajil w spočatku, hdyž bě čłowjeka stworil k swojej podobnosći.

Hdyž Bóh hladaše na skutk swojeju rukow, widžeše, zo njeje derje, hdyž je čłowjek sam. Jemu so styska, hdyž nima swojeho runječa při sebi. Tuž džeše Knjz: Ja chcu jemu jednu pomocnicu sćinici, kiž by při nim byla. Tuž dopuści twjerdy son na čłowjeka a stworil jemu žónsku z rjebla jeho čěla a přiwjedže ju k njemu. Hdyž muž ju wuhlada, zwjeseli so a džeše: To je kósc wot mojeje kosće a čělo wot mojeho čěla. Tak buštaj po božej mudrej radže muž a žona – wot jedneho čěla a wot jedneje kreje zaso k jednemu čělu a k jedneje kreji hromadže stowaršena.

Mojej najlubšej, kaž w spočatku so Bohu Knjezej njespodobaše, zo by čłowjek cyloho čłowjesta sam a jenož jedyn wostał, runje tak so jemu nětko njespodoba po jeho wótcowskej lubosći, zo by tón přjedy mjenowany čestny, křescanski nawoženja sam a jenož jedyn wostał. Tutón je sebi zhladał čestnu, křescansku njewjestu Hanu Bosakec za swoju towaršku, a wona je jemu slubiła z nim hić, zo by jemu pomhała njesć čězu žiwjenja. Wonaj staj so dałoj zjawnje připowědać přez čestneju spowědneju wótcow w našim Wujězdžanskim kaž tež w jich Łazowskim božim domje. Bohu budž česć a chwalba, zo so jimaj žane zadžewki nječinja. Tuž chćetaj nětk swoje wažne přjodkwazće dokonjeć w mjenje Najwjšeho. Za to staj sebi někotrych swědkow wuzwoliloj.

Za to prosymy tež waju, lubaj, čestnaj mandželskaj, waju syna Jana pak za wosebitu česć, zo by mjenujcy přeni čestny swat był čestnemu nawoženi. Tuž budžće njedźelu za tyždeň připořdnju w 12 hodž. w domje čestneho nawoženje ke kwasnym blidam. Tam chćemy so wšitcy k wobjedej zeńć a so stowaršić. Tam pak njewostanjemy, ale so na puć podamy do doma čestneje njewjesty, zo bychmy njewjestu z jeje cyłym čestnym kwasnym towarstwom wotwořali a wšitcy hromadže so podali do Wujězdžanskeho božeho doma, w kotrymž wonaj swój swjaty mandželski slub před wořtarjom našeho Knjeza Jězom Chrysta ňa. wěčne wobtwjerdžić a zazygłowac chćetaj.

Wšitke tute wažne puće chcyli tež wy, moji najlubši, sobu na so zwać a před jeju wěrowanskim wořtarjom so sobu k Bohu modlić z nimaj a za njeju, zo by Bóh tón Knjz, tón Wšehodobroćiwcy, chćyl jeju mandželstwo žohnowac a čas jeju žiwjenja swoju hnadu w bohatej

měrje z njebyes dele spyać a wuliwac. Boha budźemy prosyć, zo by so jako lubozny Wótcac nad nimaj wopokazał čas jeju žiwjenja a wjele zbožownych lét jimaj spožčil.

Hdyž budže z božej hnadu a pomocu w božim domje wšitko dokonjane, podamy so zaso do njewjescinskeho doma. Tam budźemy kwasnu hosćinu wužiwać a swjećić.

Tež slědowacu pónđzelu chcemy tam swjećić abo hišće dlěje, tak dołho hač budže nam Bóh přihotowane jědze a

piće žohnować. Hdyž smy we Wujězdze kwas doswjećili, podamy so z młodymaj mandželskimaj do Łaza, zo bychmy tež tam hišće něšto božich darow wužiwali. Z tym budže naš kwasny swjědeř skónčeny.

Na kóncu nětk was prošu, zo byšće přeprašenje na kwas přiwalzi a so njezapowědźili, zo bychu waše městna próźne njewostałe. Hamjeň.

Po Muchowym rukopisu
za Pomhaj Bóh přihotował
Gerhard Wirth

Luther jako junker Jörg. Lukas Cranach je rysował tutón jenički wobraz Luthera z brodu a dlěšimi wlosami.

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

9. Luther přeloži bibliju

Luther wopušći Worms jako kecar. Hišće 21 dnjow měješe po woli kejžora žiwy być. Luther widžeše sebje hižo jako martrarja na šćěpowcu.

Tola kurwjerch Friedrich Mudry chcyše sej swojeho slawného poddana zdžerčeć. Je čezko rjec, što sakskeju kurwjerchej na Lutheru zaležeše. Čas žiwjenja njeje so zjawnje za reformaciju zasadził. Luthera sameho je jenož jónu widžal, a to wotdaloka. Na Lutherowe přédowanja njehodžeše, hačrunjež Luther husto w Hrodowej cyrkwi přédowaše. Na tamnym boku je wón wšitke strachi, kiž Lutherze ze strony bamža abo kejžora hrožachu, z mudrej diplomatiju wotwobarał. Tak tež w tutym padže. Přikaza swojim ministram, Lutherowe žiwjenje wuchować. Kak to činjachu a hdy, nochyće wědžeć. Z měrnyim swědomjom chcyše před reichstagom zwěšćić, zo jemu wo Lutherowym wosudže ničo znate njeje.

Ministrojo nadawk swěru spjelnichu. Postajichu Wartburg jako schow za Luthera. Někotři jězdni wóz, w kotrymž Luther sedžeše, nadpadnychu a Luthera na Wartburg wotwjedžechu. Hrodowy komandant jemu komorku připokaza a postaji, zo njesmě z njeje won, prjedy hač nima dołhu brodu narosćenu, prjedy hač njemóže so z prawom Junker Jörg mjenować.

Měrne měsacy so za Luthera započnu. Ma skónčnje čas, te džěło započec, kiž jemu hižo dołho na wutrobje leži: přeložk biblije do swojeje maćernej řeče. Započnje z Nowym zakonjom. Njesměrnje wažne džěło je Luther z tym wukonjał. Wuznam Lutheroweho přeložka njeleži w tym, zo je wón bibliju k přěnjemu razej do němčiny přeložil. Slědžerjo su naličili 14 čisćanych němskich biblijow do Luthera. Ale Luther bě přěni, kiž je bibliju z prateksta, z grjekšćiny a hebrejšćiny, přeložował. Dotalne němške biblije běchu jenož laónski přeložk dale přeložili. A Lutherowa biblija je w dokonjanej němčinje napisana. „Njesměš so laónskich pismikow prašeć, kak dyrbiš němšce rěčeć, ale dyrbiš so prašeć doma maćerje, džěci na hasy, jednoreho muža na hasy, a jim na hubu hladać, kak woni rěča“, to je jeho zasa, kiž plaći hač do džensnišeho dnja.

Luther dokonči na Wartburg Nowy zakon. Stary testament hromadže z někotrymi přečelemi hač do leta 1534 přeložowaše. Spěšnje sta so Lutherowa biblija z najbolje čitanej knihi w Němskej. Jedyn nakład po druhim nam pokaza, kak wulka běše potřeba za Božim slowom w maćernej řeči.

Wuspěch Lutheroweje biblije pohnuje tež druge narody, sej bibliju přeložić, a husto služi Luther jako zakład. Tež my Serbja slušamy k tomu. 1548 zakonči

Mikławš Jakubica swój přeložk Noweho zakonja. Biblija Luthera běše jemu jako zakład stužila. Serbja pak běchu tehdy jara chudži, tuž wuńdže serbska biblija hakle w léce 1728. Tež tutomu přeložkej bě Lutherowa biblija jako zakład stužila.

Powěda so, zo je Luther na Wartburg z tintu mjetał, zo by čerta začěrił. Hišće džensa pokazuje so tintowy blak na scěnje, kiž je pječa Luther zawinował. Tak pak so to ženje stało njeje. Wěrnó ale je, zo je Luther z přeložkom biblije, potajkim tola z tintu, bole hač žadyn druhi, přeciwo zlemu wojował.

Luther wo wuznamje biblije:

Štož čitaš w tutej knize, to su kaž pjelchi a žlobik, w kotrychž Chrystus leži. Su drje to hubjene a špatne pjelchi, ale drohi je poklad, kiž w nich leži: Chrystus. Jan Malink

Luther a Calvin

To, štož bě dr. Martin Luther w Němskej, bě w Šwicarskej Jan Calvin. Wón bě wot 1509–1564 žiwy a je tež synlje zapřimnyl do swětoweje reformacije. Wobaj reformatoraj staj bytostnje wobwliwowałoj dalje wuwice křesćanstwa, hačrunjež je kóždy šol swój wosebity puć a wobaj pućej so jara rozeznawatej.

Calvin je reformaciju přewjedł wosebje w mjenje božej wšehomocy (suwergency), Luther w mjenje božej milosće. Calvin sluchaše na boži hlós, a to tež w Starym zakonju, kotryž je wukładował w swětle Noweho zakonja.

Luther widžeše w Swjatym pismje wotmołwu na styskniwe prašenja čłowjeskeje wutroby a wón da so tak synlje postajować wot potřebow swojeho znutřkowneho. Luther spěwaše wyskacu, wěcnje wěrnó pěseň wo čistej milosći — Calvin přida jej dalje štučki: „Budž poslušny!“ „Staraj so wo poswjećenje swojeho žiwjenja, jeli sy přijimał milosć.“

Luther je reformował hlownje znutřkowne čłowjeka a keđžbowaše wosebje na znutřkowne žiwjenje jednotlivca. Calvin je reformował cyłe žiwjenje jednotlivcow a je cyłu cyrkej po přikładže japoštołow přeměnił a přetwaril wot samého zakłada sem, mjěztym zo je Luther polěpšil to, štož so přeciwože Swjatemu pismu. Luther je jenož zdžěla a pomalu bože služby reformował a porjady cyrkwe přewostajil swětnemu nadknjeřstwu, Calvin wučisći raznje tež bože služby a da krute zakłady znutřkowneje a zwonkowneje swobody cyrkwe, kotruž je wobohačil z nowymi džělaćerjemi.

Tež w byrgarskim žiwjenju, kotrež je Luther zasadnje wostajil njedotknjene, je Calvin wozjewil knjeřstwo bože a plaćiwosć božeho zakonja.

Za kalwinizm je charakteristiska wučba wo predestinaciji — předpostajenje. To rěka, zo je hižo před narodom čłowjeka rozsudžene wo jeho wumóženju abo zatamanju, štož měješe Luther za njesprawne. Kalwina a jeho reformaciski

směr njemóžeme sej předstajic bjez Luthera a jeho reformaciju. Calvin sam bě jara wot Luthera wobwliwowany, sam je rady wuznawal dobre džěło swojich předchadnikow, wosebje Luthera, hačrunjež njebě z nim w mnohim samsneho mēnjenja, na přikład we wučbje wo božim wotkazanju, hdžež je Calvin wěrił jenož do duchowneje přitomnosće Chrystusa w swjatej hosćinje.

Při telko rozdžělach njeje džywa, zo stej wobaj reformaciskej směraj, lutherski a reformowany, wutworiloj cyrkwi, kotrež so mjez sobu čětro rozeznawatej a stej jedna wot drugeje džělenej. hačrunjež staj w přěnim času reformacije Luther a Calvin so zasadžowałoj za wobnowjenje cyleje, jedneje cyrkwe. Rozkuskowanje ewangelskich křesćanow bu přez to hišće wjetše, zo plaćeše zasa: Kóhož knjeřstwo, toho nabožina. To plaćeše wosebje za Němsku, kotraž běše tehdom rozkuskowana na cyły rjad krajow, wjetšich a mjeňšich knjeřstwow.

Hakle naš čas je sej toho wědomy, pod wliwom ekumeniskeho hibanja, zo je poprawom jenož jedna cyrkej, a to cyrkej Chrystowa. Te wšelake rozdžělné křesćanske institucije su jenož pomocne jednoty bratrow a sotrow Chrystusoweho zakonja. W jich rjadach su wšelacy ludžo, dobri a zli. Ale jenož čí wopravdže wěrjacy slušeja do cyrkwe božej.

Njezaleži tohodla telko na tym, na kajke wažnje wostawuješ Knjeza, ke kajkim formam wuznaća so džeržiš. Jara zaleži na tym, zo slušamy ke Chrystusej, zo spuścamy so na božu milosć a wěru. přez kotruž nadeńdžemy wumóženje a pokoj našeho znutřkowneho a swědomju. kaž nam to praji list na Rómskich kap. 3. wjěrš 28: „Čłowjek budže wusprawenje přez wěru bjez skutkow zakonja.“

Mir. Hloušek

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami .

Z Klukša. Naša druha šulska stwa wjacě dospólnje njedosaha. Tohodla bě šulska rada wobzamkla, našu šulu za 500 mk. trochu přetwaric a přez to druhu šulsku stwu wlepšic. Tola tuto wobzamknjenje njeje so wot wyšnosće wobkrućilo. Duž so w druhim posedženju šulskeje rady wobzamkny, zo by so druge

wučerske město statne sčiniło a za druheho wučerja wosebita chěža natwarila, ze šulskej stwu delka a wučerskim wobydlenjom horjeka. Staru šulu wobcho- wa potom kantor cyle sam za so. Jenož wo město za nowu šulu so hišće jedna. Najsprawniše so nam zda, zo by prawje w bliskosći šule było.

Z Budyšina. „Towarstwu pomocy za studowacych Serbow“ je so znowa nahladny dar připosłał. Knjez pensioniro- wany póstski direktor Wawrik-Jězorka w Altenbúrgu je w tychle dnjach za stu- dowacych Serbow 100 hriwnow daril. Njeh chwalobny príklad knjeza Wawri- ka-Jězorki bórže wjace dobroćelow za Serbow sčěhuje. „Towarstwu pomocy“, hišće jara jara wjele pjenjenz potreja, prjedy hač budže na hodne wašnje stu- dowacych Serbow podpěrać móć. Hdyž dotalne dochody towarstwa přehlada- my, nadpadnu nam přede všem dary Ser- bow, we wukraju abo znajmjeńša zwon- ka Lužicy bydlych. W Americi a Aw- straliji je mała črjódžička Serbow po jich ličbje wjele wjace pjenjenz za to- warstwo woprowala hač Serbjo we Lu- žicy, we wócnym serbskim kraju. Njeje to wohańbace za lužiskich Serbow?

Serbske Nowiny měrc 1883

WENDS – Serbja

(Pokročowanje z februarskeho čisła)

Byrgarska wojna (1861–1865) přinješe něšto derjeměca, jako plaćizny na Hou- stonskich a tež mexikanskich wikach stupachu a mnozy Serbja wožachu swoju baľmu na tamny brjoh řeki Rio Grande, kotraž je mjeza mjez USA a Mexikom.

Serbja buchu pak tež potřeženi wot nuzowanja do wojska, hačrunjež njebě- chu wobsedźerjo čornych njewólnikow a tohodla njemějachu zajim, za konfede- raciju (zwjazk južnych statow, kotřež mějachu čornuchow za njewólnikow – přisp. red.) wojować. Tohodla spytachu so tak wjele kaž móžno wot wojskeje služby wuswobodźić. Najebać to wosta- jichu někotři z jich mlódych mužů w wojsce swoje žiwjenje.

Tola njedocpěchu Serbja w tutych bóle wunošnych lětach bohatstwo svojich texaskich susodow. Ličenje ratarstwa w lětach 1870 a 1880 pokazuje, zo běchu jich farmy mjeńše a wunoški snadniše hač tych, kiž hižo dlěje tu bydliachu. Dokelž bě Delaplain League chětro nje- plódný kraj, buchu Serbja bohaći jenož přez zlutniwosć, spokojnosć a čěžke džělo.

Tu sydlaca němska wosada hraješe wuznamnu rólu we wuwidě Serbina. Mnozy Serbja, kotřiž běchu so w Texasu zasydlili, wobknježachu jenak derje němsku a serbsku řeč, a Kilian, kotryž bě na němskich šulach a na Lipsčanskej uniwersiće wukubľany, přédowaše we woběmaj rěcomaj. Cyrkwinske zapiski wo křćenjach, wěrowanjach a pohrje- bach pišaše wón němsce, ale zapiski wo wosadze a nawěški wo wumrěcu pišaše serbsce.

Někotři Němcy běchu so přizamknuli Kilianowemu wupućowanju a w něko- trych swojbach běštaj nan abo mać němskaj. Na spočatku běchu cyrkwinske služby w serbskej řeči a serbska bě tež řeč w Lutherskej šuli, hdžež Kilian wu- wučowaše. Njeh je, kaž chce, němcy lutherscy bydliachu tež w Serbinje a při- družichu so serbskej wosadze, tak zo Ki- lian wot lěta 1862 kóždy šestu njedželu němsce přédowaše.

Počasu nastachu we wosadze napja- toscě mnohich problemow dla a najbóle wo tym, kotra řeč ma so wužiwać. Roz- kory wo wužiwanju serbskeje řeče dla

wopušćichu někotři Němcy a někotři tak mjenowani „progresiwni“ Serbja Kilia- nowu wosadu a wutworichu swoje to- warstwo.

Hačrunjež bě Kilianowa wosada přez tute paćenje zeslabjena, pokročowaše z twarom wjetšeje cyrkwy, z kotrymž bě so w lěće 1866 započalo. Tutón twar, naj- wuznamniši pomnik texaskich Serbow, poswjeću so w lěće 1871 a so džensa hišće wužiwa. (Pokročowanje sčěhuje)

„Statny rěčnik ma słowo“

Štóž ma doma telewiziju, a tomu je tola tak pola najwjace čitarjow, rady wusylanja pod tutym titulom hlada.

W hodownym tyždny přédstaješe so hra „Ich bin Joop van der Dalen“. Tam so tež hodowny žlobik pokaza z Mariju a Józefom a z Božim džětkatom.

Ale wono so jednaše tam wo jebaka, kotremuž rěkachu Klaus-Peter Meier, kiž běše hižo tři kroc sedzał. Hačrunjež so přédowaše wo nowe žiwjenje, so tola zaso wróci k staremu njedocinstwu. Wón, elegantna a šarmanatna wosoba, wosebje we woćomaj žonow, so mjeno- waše „Joop van der Dalen“ a so derje na to wusteješe, zaso někotremu přez nowe jebanstwo „woći namydlić“.

Za to dósta znowa wjac hač štyri lěta jastwa.

Ale k čemu to tu wozjewjam? Wězo su so někotři wo wboheho – to tajki čłowjek najebać všeho zlostnistwa tež je – přédowali, jeho sotra, džělowy ko- lektiw a družu.

Ale wosebitu rólu při tutym přédowa- nju wo Meiera hraješe ewangelski farar, woprawdže sympatiska, dobroćiwa, po- mocna wosoba. Wón njeměješe po za- džerženju a po drasće nič „klerikalne- ho“ na sebi. Wón běše Meiera w jastwje wopytał a běše po njeho tam na dnu pušćenja ze svojim čerwjnym Wart- burgom jěł.

Dom fararja běše Meierej wotewrjeny, tež na hodownych dnjach, kaž farar po hodownym nyšporje wuraznje praji. Meier móžeše sej tam knihi wupožćować, a farar da jemu tež rólu w hodownej hrě. Wón wukonješe wšelake džěla za cyrkej a faru a dósta za to pjenjezy, kotřež wón za wotplaćenje stareho dolha nuznje trjebaše.

Farar přédowaše so woprawdže, Meiera zaso na prawy puć zwjesć. Wón so jeho tež wopraš: „Mysliće sej, zo so nětko zmužiće, zaso na prawym puću hić?“ Tamny na to „haj“ wotmołwi, ale bohužel so jemu to tola njeporadzi.

Ja sym tohodla napisał, dokelž so mi spodobaje, zo bě w modernej hrě na- šej televizije ewangelski farar na tajke přijomne, sympatiske a pozitivne waš- nje rysowany. G. L.

POWĚŠĆE

Zhorjela: Tudyši biskop dr. Hanns- Joachim Wollstadt njebudže akutneho schorjenja dla móć swoje zastojnstwo dlěši čas wukonjeć. Kaž rozprawja no- winski zarjad Ewangelskeje cyrkwy Zhorjelskeho cyrkwinskeho wobwoda, dyrbeje so wón dnja 5. decembra dla angina pectoris-napada do chorownje zapokazać. Wotběh schorjenja bě po wu- prajenjach lěkowacych lékarjow bjez komplikacijow a biskop so polěpša, ale ze znowawukonjenjom zarjadniskich džělow njemě so najprjedy lići. ena

Běla Woda: Wosom cyrkwinskih chó- row z dohromady 134 spěwarjemi eksis- tuje twuchwilu w cyrkwiskim wokrjesu Běla Woda Zhorjelskeje krajneje cyrk- wy, kaž wuchadza z rozprawy super-

intendenta přéd lětušej wokrjesnej sy- nodu. Wyše toho wobsteja 4 džěćace chóry ze 44 džěćimi a šěsć fletowych skupin z 39 dujerjemi. W rozprawnej do- bje přewjedže so 16 cyrkwinskih hudź- bow w cyrkwiskim wokrjesu. Chór z Běleje Wody džělaše z chórom Luth- roweje cyrkwy w Choćebuzu a z cyrk- wiskim chórom z Klětneho hromadže. Młodžinski chór z Běleje Wody přewje- džže zhrmadnje z młodžinskim chórom Berlinskeje Elias-wosady koncertne pu- ćowanje. ena

Birmingham (USA): Biskopska rada Zjednoceneje Methodistiskeje cyrkwy, ke kotrejž slušaja biskopja z cyleho swě- ta, je so při swojim schadźowanju w tu- tym měsće w staće Alabama stajila za pastyrski list katolskich biskopow w USA k zamolwitosci za měr. To rozpra- wješe biskop Ewangelsko-metodistiskeje cyrkwy w NDR, Armin Härtel, Drjež- džany, po swojim nawróće z posedženja biskopskeje rady.

Romsko-katolski pastyrski list, kotryž bu w swětowej zjawnosći sylnje wob- kedźbowany, wupraja so za „zamjernje- nje“ nuklearneho brónjenja. Jako politi- sce a moralisce njezastupujomne mje- nuje list hroženje z atomowymi brónje- mi abo samo jich přenje zasadenje. Raz- nje wotpokazuje zasadenje jadrowych bróni přećiw centrumam wobydler- stwa.

Medije a nowiny w NDR rozprawjachu wobšěrnje wo pastyrskim lišće katol- skich biskopow w USA. ena

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

měrc 1983

2. měrc – pokutny džen

Bukeycy: 9.00 hodž. kemše z božim wot- kanzjom (G. Lazar)

6. měrc – njedžela Okuli

Budyšin-Michaľska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Rakecy: 9.30 hodž. kemše z božim wotka- zanzjom (J. Lazar)

Huska: 10.00 hodž. kemše z božim wot- kanzjom (Wirth)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše z božim wotkanzjom (G. Lazar)

13. měrc – njedžela Lactare

Hrodzišćo: 8.30 hodž. kemše z božim wot- kanzjom (G. Lazar)

Poršicy: 8.30 hodž. kemše z božim wot- kanzjom (Feustel)

Bart: 10.00 hodž. kemše z božim wotka- zanzjom (G. Lazar)

20. měrc – njedžela Judika

Hodžij: 10.00 hodž. kemše z božim wot- kanzjom (G. Lazar)

1. apryla – Čichi pjatk

Minakał: 8.30 hodž. kemše z božim wot- kanzjom (Feustel)

Rakecy: 9.30 hodž. kemše z božim wotka- zanzjom (G. Lazar)

Budyšin-Michaľska: 14.00 hodž. kemše z božim wotkanzjom (Albert)

3. apryla – 1. džen jutrow

Budestecy: 14.00 hodž. kemše (G. Lazar)

4. apryla – 2. džen jutrow

Bukeycy: 9.00 hodž. kemše (G. Lazar)

Pomhaj Boh, časopis ewangelskich Serbow. – Wuchadza jónkróc za mšac z licencu č. 0. 117 Nowinarskeho zarjada pola předsady Mini- sterskeje rady NDR. – Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Hłowny zamolwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Rie- sa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspe- dicia: Farar G. Lazar, 8601 Bukeycy (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbi- sche evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962–30–1101 – Ludowe nakładni- stwo Domowina Budyšin. – Index-Nummer 32921 – Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-212)